

نتایج دنیایی و اخروی رفتار اخلاقی / اهل فضل در قیامت چه کسانی هستند؟

حجت الاسلام والمسلمین هادی سروش بیان کرد: نتیجه رفتار اخلاقی با فردی که برخورد کریمانه ندارد، فقط منحصر به معنویت و اخلاق و تعالی روحی شما نیست...

حجت الاسلام والمسلمین هادی سروش بیان کرد: نتیجه رفتار اخلاقی با فردی که برخورد کریمانه ندارد، فقط منحصر به معنویت و اخلاق و تعالی روحی شما نیست، بلکه یک اثر مشهود دنیایی و ظاهری دارد و آن این است که کسی که با شما عداوت داشت و بین شما رفاقتی نبود و شما با مدارا با او مواجه شدید، گویی یک دوست صمیمی برای شما خواهد شد.

به گزارش ایکن، حجت الاسلام والمسلمین هادی سروش، مدرس حوزه و پژوهشگر دینی، سلسله مباحثی را در باب «خطراتی که ایمان را تهدید می کند» در اینستاگرام ارائه می دهد. در ادامه، متن مباحث، ۵ دی ماه را می خوانید که با تمرکز بر موضوع «بلندای اخلاق فاطمی» ارائه شده است:

در این شب ها که در ایام شهادت حضرت زهرا(س) هستیم، موضوع سخن را در رابطه با اخلاق فاطمی قرار دادیم. یکی از نکات در رابطه با اخلاق حضرت زهرا(س)، پذیرا بودن نسبت به دیگران بود که در جلسه قبل پیرامون آن سخن گفتیم و آنچه در این جلسه روی آن متمرکز می شویم که تاثیر مهمی در اخلاق ما دارد و از ما شخصیت اخلاقی می سازد و ایمان ما را از خطرات محفوظ می دارد، مدارا و گذشت در برابر مسائل مختلف و دیگران است.

مدارا کردن و چشم پوشی کردن، تاثیر مهمی در اخلاقی شدن ما انسان ها دارد. مهم ترین آیه شریفه قرآن در سوره مبارکه فصلت، آیه ۳۴ آمده است که می فرماید: «وَلَا تَسْتَوِي الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ فَإِذَا الَّذِي بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ». ما را به یک امر وجدانی و فطری رهنمون می کند که هیچ وقت بدی ها با خوبی ها مساوی نیست و بین خوبی ها و بدی ها تفاوت بسیار زیاد است. بین انسان خوش رفتار با انسان بدر رفتار فاصله زیادی وجود دارد. هیچ وقت نباید در ذهن آید که بین خوب و بد تساوی ایجاد کنیم. در ادامه فرمود با بدی ها رفتار احسن داشته باشید که احسن به معنای خیلی خوب است.

آثار مادی و معنوی برخورد اخلاقی

یعنی شما در مواجهه با بدی ها و زشتی ها با بهترین رفتار تعامل داشته باشید. در برخورد با انسان هایی که رفتار شایسته ای ندارند و به مقتضای شخصیت مخاطب رفتار خوبی از خود نشان نمی دهند و چه بسا به لحاظ شخصیت خودشان رفتار زشتی را نشان می دهند و یا اشاره های ناجوری از خود نسبت به شخصی دارند و رفتارشان بوی رذائل اخلاقی می دهد، باید بهترین رفتار اخلاقی را داشته باشیم و این برخورد آنها با بهترین روش دفع شود. نتیجه رفتار اخلاقی با چنین فردی فقط منحصر به معنویت و اخلاق و تعالی روحی شما نیست، بلکه یک اثر مشهود دنیایی و ظاهری دارد و آن این است که کسی که با شما عداوت داشت و بین شما رفاقتی نبود و شما با مدارا با او مواجه شدید، گویی یک دوست صمیمی برای شما خواهد شد.

در آیه بعد فرمود: «وَمَا يُلْقَاهَا إِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا وَمَا يُلْقَاهَا إِلَّا ذُو حَظٍّ عَظِيمٍ»، این رفتار اخلاقی ساده نیست و همه نمی توانند در برابر انسان های بداخلاق، اخلاق مدارانه صحبت کنند. اینکه انسان تلخی ببیند و شیرینی ابراز کند، بسیار دشوار است و چون سخت است خدا فرمود کسانی می توانند به این وادی وارد شوند و به این برکات دست یابند که خویشتندار و پرتحمل باشند و شرح صدر داشته باشند و خیلی زود از کوره بیرون نروند. برای همین است که خیلی از توقعات را از افراد داریم و به توقعات خود نیز می رسیم اما اگر از کسی توقع اخلاقی بودن داشته باشیم به این سادگی موفق نمی شود، چون سخت است. سپس فرمود آنهایی که می توانند در مواجهه با بی اخلاقی ها از خود اخلاق و مدارا نشان دهند، حظ و بهره بسیار عظیمی دارند. مشخص است که تا چه حد اخلاقی بودن و رفتار اخلاقی داشتن مهم است که خداوند فرمود این افراد به حظ عظیم رسیده اند.

خوش اخلاقی در برابر بدررفتاران انسان را اخلاقی می کند

در مورد پیامبر(ص) خداوند فرمود: «وَإِنَّكَ لَعَلَى خُلُقٍ عَظِيمٍ»، اینجا نیز فرمود: «حَظٌّ عَظِيمٌ»، در هر دو موضع بحث اخلاق است و در بحث اخلاق، مسئله عظمت پیش می آید. اگر در میان دوستان و اقوام و خانواده شخصیت اخلاقی دارید، نسبت به آن باید حریم نگه دارید و قدردان آن باشید، اینها کسانی هستند که در قرآن به عنوان صاحب حظ عظیم

معرفی شده اند. کسانی که در مقابل سینه حسنه می کنند و در مقابل بدی خوبی نشان می دهند و در برابر بد اخلاقی خوش اخلاق هستند و در برابر نارسایی ها اخلاق نشان می دهند، شخصیت های بزرگی هستند و این رفتار است که می تواند اخلاق ما را درست کند و یک شخصیت اخلاقی از ما به جای بگذارد.

رسول خدا(ص) در روایتی این اخلاق نیک را معرفی و فرمودند: «أَلَا أُخِيرُكُمْ بِخَيْرِ خَلَائِقِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ الْعَفْوُ عَمَّنْ ظَلَمَكَ وَ تَصِلُ مَنْ قَطَعَكَ وَ الْإِحْسَانُ إِلَى مَنْ أَسَاءَ إِلَيْكَ وَ إِعْطَاءُ مَنْ حَرَمَكَ»، یعنی می خواهید شما را از بهترین خلائق با خبر کنم؟ آنها که در مواجهه با ظلم دارای عفو و گذشت هستند، دوم کسانی که اخلاق مدارانه ارتباط گسسته شده با دیگران را وصل می کنند و صله رحم را برقرار می کنند، سوم کسانی که نسبت به افرادی که سوءنیت دارند، احسان می کنند و چهارم کسانی که اگر دیگران آنها را از نعمتی محروم کردند اخلاقی برخورد می کنند. این معیار شخصیت اخلاقی است و مرحوم فیض کاشانی که یک عالم بزرگی بود می گوید خدایا این اخلاق را روزی ما قرار بده. اهل الفضل در محشر چه کسانی هستند؟

در کافی آمده است که در قیامت ندا داده می شود که اهل فضیلت کجای محشر هستند؟ آیا علما پاسخ می دهند؟ خیر. شهدا و خیرین هم پاسخ نمی دهند، بلکه شخصیت های اخلاقی پاسخ می دهند و می گویند با ما هستید؟ سؤال می شود، مگر چه کردید که در محشر اهل فضیلت نامیده شده اید؟ پاسخ می دهند با آنهایی که از ما بریدند وصل بودیم، از آنهایی که به ما ظلم کردند گذشتیم، با آنهایی که با ما بد رفتاری کردند خوش رفتاری کردیم. قیامت این چهره ها به عنوان اهل الفضل معرفی می شوند که شخصیت های بزرگ اخلاقی هستند.

اما به حضرت زهرا(س) و اخلاق ایشان می رسیم. ایشان یک جوان هجده ساله با یک اخلاق به توان عمرهای طولانی است. چطور در ریاضیات توان، نتیجه را جلو می برد، حال باید از سن هجده سال به توان اخلاق سخن گفت. به او ظلم کردند و هجوم آوردند و به خود و همسرش اهانت کردند و کاری کردند که در خطبه خود در مسجد پیامبر(ص) فرمودند مگر ما را مسلمان نمی دانید؟ به قول استاد آیت الله جوادی آملی، برای روضه حضرت زهرا(س) همین جمله کفایت می کند که فاطمه زهرا(س) خطاب به مردم مسلمان بگوید مگر ما را مسلمان نمی دانید؟ حضرت زهرا(س) و رفتارهای اخلاقی با دشمنان

اما وقتی نزد امام علی(ع) آمدند و اجازه خواستند که می خواهیم به عیادت حضرت زهرا(س) بیاییم ایشان چه فرمودند و چه رفتاری کردند؟ ایشان با حضرت امیر(ع) چه صحبتی در مقابل این پیغام داشتند؟ حضرت زهرا(س) مدافع حق است و ایشان به حضرت امیر(ع) فرمود: دل خوشی از اینها ندارم، اما فرمودند این خانه، خانه تو است و من کنیز تو هستم. این اخلاق است. اگر یک هزارم این جمله حضرت زهرا(س) را در مواجهه با خانواده و ... رعایت کنیم، زندگی های همه ما بهشت خواهد شد اما ما این کارها را نکردیم.

این شأن بالای حضرت زهرا(س) است. حالا ببینید حضرت زهرا(س) چه شخصیت بلند اخلاقی دارد. این رفتارش با امام علی(ع) است اما رفتارش با خادمه اش فضا نیز اینطور بود که می گویند احساس نکردیم که ایشان بزرگ و خانم ما است، تا می رسد به افرادی که به ایشان مراجعه می کنند که ایشان با اخلاق و مدارای خاصی برخورد می کند. اینطور نیست که اخلاقی را فقط برای خود و همسرش ذخیره کرده باشد، او یک شخصیت به تمام معنا اخلاقی با همگان است و با همه، اخلاقی رفتار می کند.